Nedávno mi jeden hudební kritik při vzájemném rozhovoru naprosto vážně řekl: "Umělci potřebují kritiky a kritici potřebují umělce."

Ne, že by to nebyla v žádném případě pravda, ale rozhodně ne ve všech případech. Pokud rozdělíme kritiky do tří skupin: Rejpal, Protlačovatel a Pan Kritik, a umělce na Kariéristu, Idealistu a Pana Umělce, bude vše hned jasnější.

Rejpal pouze dost nechutně ponižuje kohokoliv, kdo se mu namane pod jeho drobnohled. Občas udělá výjimku, aby to naoko vypadalo, ale jinak mu nejde o nic jiného, než o ponížení druhého. Ať už z klamného dojmu, že tak vyroste sám, či ze závisti nebo žárlivosti, že někdo něco umí. Rejpala nepotřebuje nikdo. Pokud se mu totiž nějaký umělec bude snažit zavděčit, dříve nebo později rezignuje a přestane s uměleckou tvorbou.

Rozdíl mezi Rejpalem a Protlačovatelem se někdy těžko pozná. Protlačovatel také kritikou až ponižuje, ovšem při podrobnějším zkoumání naleznete nějaké jeho koně, které se snaží dostat někam výš a docela umně je dokáže vychválit. Chvála je cílená a reklamní. Protlačovatele potřebuje Kariérista, neb bez něho by jeho vzestup nebyl tak příkrý a dotyčného umělce by nebavil. Umělec Kariérista je takový šašek na komerční umělecké scéně, jemuž jde pouze o to stát se známou osobností a škatulka "umělec" mu dává mnohem více volnosti, než třeba "politik" (navíc příliš mnoho odpovědnosti) nebo "sportovec" (navíc od dětství příliš velká dřina). Nejčastěji zpívá nebo se věnuje modelingu a cíleně se nechává vidět až nechutně často v bulvárním tisku, kde řeší své strašlivé osobní problémy nevěr, rozchodů, depresí, sexuální orientace apod.

To Pan Kritik je docela jiná káva. V jeho kritikách najdete spoustu pozitivních věcí, dobré rady, a když kritizuje subjektivní oblast umění, nezapomene zdůraznit, že jde o jeho názor a jeho vkus. Dílo hodnotí podle díla a ne podle autora. Pan Kritik je obecně spíše oblíben a potřebují ho umělci Idealisté, což jsou ti, kteří kromě touhy tvořit umělecká díla mají ještě touhu stát se natolik známou osobností, aby se mohli uměním uživit. Když nemají úspěch, neberou to tak tragicky jako Kariérista, ale může se stát, že svá díla začnou přizpůsobovat vkusu publika. Někteří dokonce u Pana Kritika hledají rady, čímž mu na oplátku dělají radost. (Zde se po nějaké době může objevit zajímavý jev: Z Pana Kritika se stane díky obecné oblíbenosti kritik Snědljsemvšechnumoudrostsvěta a může poklesnout na Protlačovatele.)

Dále tu máme ještě Pana Umělce. Ten se dívá na svět kolem sebe a nechá svou duši, ať mu posílá obrazy z nevědomí a jen podle toho tvoří svá díla. A je mu za buřt šumák jedno, co si o tom kritik myslí. Když má obdivovatele, obvykle je vítá, ale i jejich názory mu bývají putýnka. Nezáleží mu na tom, jestli se jeho dílo prodá, nebo líbí. Důležité je, aby to, co je v jeho vnitřním světě, se dostalo ven.

Tak to chodí v oblasti hudby, malířství, literatury a tak podobně. A taky v životě. On je vlastně každý umělcem. Podle toho, co prožije, co vnímá, jak reaguje na vše kolem sebe a uvnitř sebe, tvoří umělecké dílo s názvem "Můj vlastní život".

Určitě i vy dokážete sami sebe zařadit do výše uvedené umělecké kategorie. A jakéhopak si ve svém životě hýčkáte kritika? Kdo to je? Rodič, prarodič, partner, učitel, kněz, nebo dokonce společenská či náboženská norma? Svého kritika poznáte snadno: Je to někdo, koho vždy nějak nenápadně žádáte o souhlas i v oblastech, které se týkají pouze vás. Je to někdo, u koho se zbavujete odpovědnosti za sebe sama.

Pokud je váš kritik Rejpal, je možné, že vám už otrávil život natolik, že se nedokážete zařadit do žádné kategorie umělce. Jste už možná pesimista, mouchysněztesimě, nebo dokonce už také rejpal.

Pokud je váš kritik Protlačovatel, potom jste nejspíš kariérista. Domníváte se, že ctižádost je jedna z top-vlastností a když něčeho dosáhnete, je vám to za chvíli málo. Inu, Protlačovatel se nezapře? Po třicítce dejte pozor na infarkt a pokud máte dojem, že vám v životě cosi neuchopitelného uniká, přestaňte se snažit být vidět a stáhněte se z osobního bulvárového světa.

Pokud jste životní umělec Idealista, s největší pravděpodobností si hýčkáte svého Pana Kritika. Svého rádce a učitele. Pokud se od něho leccos naučíte a budete poslouchat hlas své duše, dokážete být obvykle šťastný. Po čase, když svého Pana Kritika přestanete potřebovat, čeká vás jedna z životních krizí. Jak bude bolestná přijde na to, jak lpíte na svém dosavadním vztahu s Panem Kritikem, jak hodně se bojíte, že zůstanete bez něj. Opravdový Pan Kritik totiž pozná, že už ho nepotřebujete, a má snahu odejít. Ale pokud ho odejít nenecháte, stane se z něj, a logicky i z vás, pan Snědljsemvšechnumoudrostsvěta.

Anebo jste už Pan Umělec života? Žijete podle hlasu srdce, podle jeho touhy? To se také pozná snadno: Nežárlíte na ty, kteří Žít dokáží a je vám za buřt šumák jedno, co si o vás kritici Života myslí? Kdo je skutečný umělec Života, ten život skutečně Žije a nepotřebuje žádného kritika k souhlasu. Nepotřebuje jako berličku např. manipulaci nebo verbální násilí proti ostatním lidem. Miluje, aniž žádá lásku zpět. Případnou lásku druhého totiž nemá jako důkaz, že za něco stojí, ale jako dar v této vteřině bytí.

A ať už máme kritika jakéhokoliv, ať už uměleckého nebo životního, jedno je jisté: Kritik je pořád pouze kritik. A je jen na nás, jak hodně si necháme od něho kecat do nápadů. A vůbec není na škodu ho upřímně poslat do háje. (Pro ty bojácné: Zkuste to alespoň občas...)